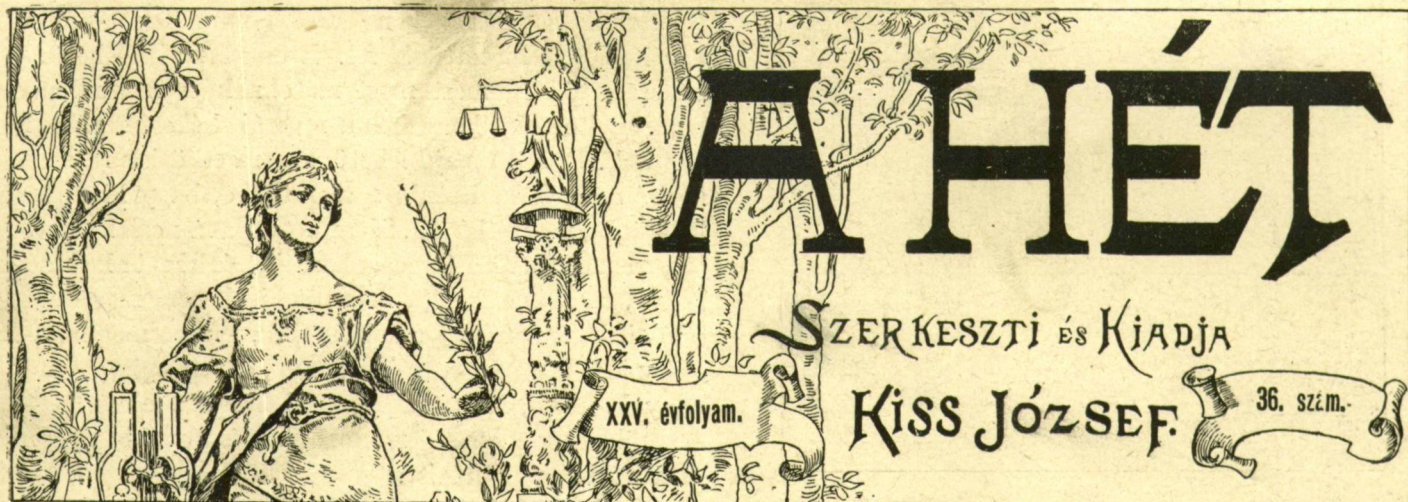

— Budapest, 1914. szeptember hó 6. —

Krónika.

Frázisok.

— szept. 4.

— Most okoskodj! — szóltam magamhoz, eloltván a lámpát s farkasszemet nézve a sötétséggel. — Most beszélj, te bölcs, te bonczoló, te minden szép bundán tokát kereső és minden nemes megnyilatkozásban képmutatást szimatoló analitikus te. Ugy-e hogy elnémutál? Ugy-e hogy semmi keresni valód e földön? Ugy-e hogy amikor irsz, minden második szavad: Isten és minden harmadik szavad: Haza! Ugy-e hogy nem hiányzik neked a Debuisset munkája, mert fujod a Himnuszt, és úgy-e hogy kissé röstelled magad polgári soraikban, mikor az utcza énekl: Mindnyájunknak el kell menni? Ugy-e hogy semmiséggé foszlott minden, amit eddig gondolkodásodnak szántál és szent uralommá és világmegmentéssé vált minden, amire gögösen és érzéketlenül rámondtd, hogy frázis?

— Csak most ne akarj okosabb lenni nálamnál, — szóltam magamhoz, belebámulva a szobámat elöntő holdvilágba — mert most sikerül legkevésbé. Amivel le akarsz torkolni, boldoggá tesz, mert visszahozza ifjúságomat. Amivel rám akarsz czáfolni, mutatja, hogy igaz ember voltam és vagyok. A frázist semmiféle világfelfordulás nem fogja rehabilitálni, s ami most beigazolódik, egyszerűen az, hogy a szentség mindig megvan, de nem mindig invokálható. A frázist mindig utáltam és utálok most is. De a frázis mindig nagy mondás nagy tartalom nélkül. Mihelyt a legnagyobb mondás tartalmat kap, már nem frázis. Gyatra teremtés, aki Istent emleget egy csirkepörben, vagy egy szobalánynyal való cziczázás közben. De Istent emlegetni a világok harczában természetes. Természete az embernek és természete Istennek. Ki beszél frázisról, mikor Vilmos császár alázattal Istennek köszön meg minden győzelmet, melyet fegyvereivel aratott, gondos előrelátással, villámgyorsasággal és halni kész német vitézséggel? Isten nevében hadgyakorlatba menni: frázis

De Isten neve nélkül csatába menni: istentelenség. Émelyítő és üldözni való frázis kijelenteni, hogy mindnyájunknak el kell menni — egy asztaltársasági banketten. Frázis képviselőválasztásokon a zászlót emlegetni, mely elveinket lobogtatja, és frázis halált emlegetni az édes hazáért a békés kalmárvilágban. De most lehet-e halált és hazát, királyt és nemzetet nem emlegetni, mikor az emberiség legnagyobb korát éljük. Mikor valóban halnak a hazáért, s nyárspolgárok visszakiváncsoznak a harcztérre, holott remegve gon-

Auffenberg tábornok.

Gárdonyi Testvérek felvétele.

Orosz hadifoglyok. (»Friss rusznai, darabja egy fillér.«)

Perényi, abonyi gyógyszerész felvétele.

doltak mindig arra, hogy valamikor a kezükben a puská el fog sülni? Frázis a diszmagyar és az ősök kardja delegációk megnyitásánál, de nem frázis, mikor a gróf ur felölti a csukaszürke hadnagyi ruhát és Kraszniknál, Visegrádnál hősi halált hal. Léha és csapnivaló, mikor az utca népe összeverődik a katonabanda hallatára, de mesésen szép, megható és a nemzet nagyságát jelentő, mikor éjjélkor hangosak a körutak kokárdás emberek, nők kiáltásától: éljen a háború! A nagy szavak most tartalmasok, most merem kimondani a német niebelungeni hüségét, a magyar hagyományos huszárbravurját, a lelkes honleány rózsaarczu honszerelmét, mert mindez megvan, áthatja az életet és átalakítja a világot.

— Tudod-e, mi most a frázis és mit utálok mostan? Ami tegnap, polgári szürke mindennaposágban evangéliom volt. Az irtózat a vérontástól s a sopánkodás, hogy a huszadik században a népek erejük legjavát öldöklő szerszámok beszerzésére fordítják. Az emberszeretet, mely nem ismer földrajzi beosztást, mert mindnyájan testvérek vagyunk. Be utálatos, émelyítő, akasztánivaló üres szövirágok ezek. Hogy nekem az volna a hivatásom, hogy szerelmi történeteket meséljek, társadalmi problémákat oldozgassak? Hogy a béke minden áldozatot megér s tiszteljem a British-muzeumot, meg a Louvret? Ki mer ilyen hitvány frázisokkal dobálózni? Hágai örök béke? A patvarba is. Éljen a háború! Boldog vagyok, mert az isteni Párisban az éhhalál fenyegeti a párisi istennőket. Kemény német csizma taposson tulcziivilizált francia agyvelőkön. Nem Taine, nem Carlyle, nem Curie és nem Anatole France, hanem Kluck tábornok és Dankl tábornok, Zeppelin és negyvenkét centiméteres ágyulövedék a világ legszebb és legdicsőbb emberei és alkotásai. Pokolba a frázissal, hogy a világ irtózatba borul. Nem igaz! A világ most szép igazán, amióta a piros szín von be országot, szerelmet, családot, árvát és özvegyet. Ez a vérvilág megismertet bennünket azzal, hogy vagyunk olyan nagyok, mint a legnagyobb szavak, hogy vagyunk mi is burok, vagyunk mi is japánok, akikhez, míg ők

harcoltak s mi békében éltünk, mint felsőbbbrangu nációkhoz tekintettünk fel. Ezentul majd lehetünk békeszeretők is, mert most másoknak és magunknak bebizonyítottuk, hogy nem muszáj békeszeretőknek lennünk. Ezentul majd lehetünk nemzetközies is, mert többé nem vetheti senki a szemünkre, hogy kiveszett belőlünk a nemzeti érzés. Szerethetjük a francziák espritjét, mert elvertük a francia barátját, és lehetünk eladósodva, mert ime kisült, hogy senkinek nem maradunk adósai. Nem a frázist rehabilitáljuk, hanem magunkat. Nagy időkben nem a szájunk nagy, hanem mi vagyunk nagyok. Isten, haza, király, Niebelungen, dicsőség — ezt mind mondom és mondhatom és tovább utálom és üldözhetem a frázist.

Szóltam és boldogan elaludtam.

Kóbor Tamás.

Álmodik a Hortobágy.

A magyar tábornak harmatos az ágya,
Gönczölszekér virraszt a feje fölött,
S az Alföld elárvult, alvó Hortobágya
Álmában felsír, suttog, nyöszörög:

Fiaim, fiaim, ugy kerül az álom,
Merre vagytok merre, mi van veletek,
És az én éjjéli, nehéz sóhajtasom
Viszik-e hozzátok a kóbor szelek?

Utánatok küldöm mind a vadvirágom,
És utnak bocsájtom a lelkem felét,
Hogy idegen földön is rátok találjon:
S hogy ne fájjon honvágy, ne a messzeség.

Ha fejetek alja kemény, ne bánjátok,
S viseljétek büszkén a hősök sorát,
Ne fogjon rajtatok se golyó, se átok,
S kerüljétek vissza száz halálon át.

Fiaim, fiaim, ha riadót fujnak,
Mint fekete zugó viharfellegek
Ha rontanak, törnek és tájakat dulanak,
Ugy sujtson kardotok villámok helyett.

A Hortobágy, fiaim, vár — vár titeket . . .

Peterdi Andor.

Azt hittem, nincs szívem. Ugy látom, van, s a szívem nem való nekem. Valahogy nem illik a modern ruhához. Az ember öregnek látszik miatta és kritikus pillanatokban megrontja az ember karrierjét.

*

A filozófus számára a nő jelenti az anyagnak diadalát a szellem felett, épp úgy mint a férfi a szellem diadalát az erkölcs felett.

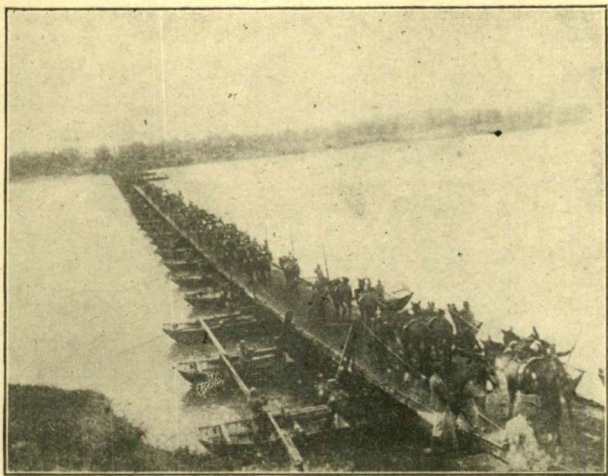
Reggeli imádság.*

Írta: KRÚDY GYULA.

Alvinczi Eduard de genere Gut-Keled, R. et Imp. Chambellan a bécsi Sacher-fogadóban ült, délelőtt féltíz óra volt, vörös Garibaldi-inge fölött keleties szabású virágos mellény, lábán papucs, amelyet harmincz esztendő előtt vett egy török paptól, amelyben Mekktát megjárta, és a szerencsenadrág. A szerencsenadrág bő, barna, bugyogószerű posztóholmi volt, folt-folt hátán és Alvinczi negyven esztendeje mindig benne sétálgatott odahaza. A gombok leszakadtak, nem engedte fölvarrni, az egyik zsebben ugyanazon ezüst és réz pénzdarabok foglaltak helyet, mint akkor, midőn a nadrágot fölvette. Ha gondolkozott, vagy látogatóival csevegett, a pénzdarabokat szórakozottan csörgette. A pénzek beszéltek hozzá. Olykor tanácsot adtak. Volt ott egy olasz lira, amelyet Milano és Velence között talált az országuton, midőn ifju korában postakocsin arra utazott. Akkor volt szerelmes először és utoljára életében, a római nagykövetségen volt attasé és a marchesa elutazott a városból. Alvinczi követte nyomait és a postakocsiról leszállott utközben, hogy a sárga porban fénylő fehér pénzdarabot fölvegye. Ez a percznyi késedelem okozta, hogy Velenczében lemaradt az Ausztriába induló gyorsvonatról és a marchesának csupán zöld utazófétyolát láthatta. Ah, a szegény marchesa később szomorú sorsra jutott, miután három-négy férfit a másvilágra küldött kalandos életében! Alvinczi az országuti lirát csörgetve, néha elgondolta magában, hogy e pénzdarab nélkül bizvást lefekhetett volna egykoron egy erdei tisztásra, ahol esetleg kis patak szalad csevegve, mint régi költők verseiben, sárguló tölgyek hullatják makkjaikat egy feketeruhás fiatalember tetemére, akinek kezében pisztoly, mellén megalvadt vér. Ha a vonatot el nem kéri.

Egy ezüst rubel mindig Moszkváról beszélt a mély zsebben, mint egy kis harang a száztornyú város husvéti muzsikájában. Moszkva, Moszkva: pengett a pénzdarab, amely egykor sodrott csövű pisztolynak ólommagját volt hivatva föltartóztatni. Párba volt a francia tánczosnő miatt és a muszka gróf hosszadalmasan czélba vette Alvinczi urat, midőn az ottani követségnél szolgálta az osztrák uralkodóházat.

* A Puder című kötetből.

Hadseregünk átkel egy folyón.

Az Uránia-Színház »A mi hadseregünk« című darabjából.

Tábori tűzéség.

Az Uránia-Színház »A mi hadseregünk« című darabjából.

Viktória angol királynő és indiai császárnő arc-képével diszesített sovereigne Anglia déli mezőin szálló napsugaras szelet és egy László Fülöp-képet juttatott az uraság emlékezetébe, amely festmény után többször lovagolt vörös frakkban a falka mögött. A sövényeken és mély árkokon a nehéz vadásziparipa gummi-labda módjára szökkent át, a szárat ügyesen fogta egy ifju lady, akinek hajszíne olyan volt, mint az érett rozsa.

Török pénzecske napkeletet, a nagy bazárt, öreg bégeket és egy nagyon veszedelmesnek ígérkező kalandot hozott a hatvan esztendő férfi emlékképei közé, midőn valamely hárem környékén leleselkedett messzi ifjúságában és görbe késekkel kergették fehérszakállu papucskészítők az angol követség sarkáig, a kapu alól előlépett a tengerészőrség és az uraság mentve volt.

A szerencsenadrág mély zsebében különféle pénzdarabok alakjában élt-éldegélt Alvinczi élettörténete. Babonás szerencsejátékos volt, aki az egész életét csupán egy nagyon fontos kockajátékmának tekintette, amely játékot téli alkonyaton játszik egy határszéli fogadóban, a nyitott tűzhely fölött bor forralódik a bográcsban és a középkori zsoldosnak utolsó vagyona, rövid, meztelen kardja van föltéve a koczkavetésre. Ha rosszul dob és a koczka vakot mutat, a vándorkatona visszanyeri a kardját, amelyet késedelem nélkül a torkába ver Alvinczi urnak. Mindenféle földöntúli dolgokhoz kell tehát fordulni, hogy a koczka ne vakot, hanem hatot vessen, ugyanezért egy indiai isten-szobrocskát is elhelyezett ágya mellett a rózsafüzérek és ezüstfeszület társaságában, amely szent dolgokat tiszta életü apáczafejedelemasszonyok csókja, imádsága tisztított meg minden földi salaktól. De hát, te jó Istenem, ki tudná bizonyosan, hogy nem Buddhának van-e igaza a messzi Indiákon? Ápoljuk a vele való barátságot is.

Alvinczi ur milliókat nyert és vesztett kártyán, lóversenyjátékon, de mégis inkább nyert, mert mindig ballábával lépte át a küszöböt. Mint egy középkori alchimista, mindenféle babonákkal, szinte büvkörökkel vette magát körül, hogy szerencsétlenség közebe ne léphessen az aranyesinálásnál. Megtartotta az emlékezetes évfordulókat, a rossz ómeneket följegyezte, hitt az álmokban, a nők szívében és a megverő szemekben. Néha napokig nem mozdult ki szobájából, mert valamely érzés azt sugallta, hogy szerencsétlenség érné az utcán. Ha emberekkel kezet fogott, gyorsan a mosdótálhoz lépett: ki tudja, nem hozott-e rá szerencsétlen-

séget a kézszorítás? Öreg hölgyismerőseinek virágot, édességet, pénzt küldött, mert véleménye szerint csupán az öregasszonyok tudniak igazán és szívből imádkozni, akiket már nem zavar az áhitatban a szerelem és az ima közben való ábrándozás. Még a lélekzetet is úgy vette, amint erre nagy pénzért egy sok világot bejárt tengerészkapitány ismerőse megtanította. A tengerész a szent fakiroktól sajátította el a lélekzetvételt, akik elevenen eltemették magukat éber angol katonák őrizete alatt a brit korona tartományában és harmincz nap mulva teljes egészségben szállnak ki sirjukból.

A halált borzongva félté, mint egy veszedelmes orgyilkost, aki éjjel odalent áll az utcasarkon, vagy a kertek bokraiban és megbízatása értelmében tört ver a lovagok harmadik és negyedik bordája közé, mint a régi Velenczében. Nők sikoltanak valahol a messziségben, gyermekek felülnek ágyacskájukban és siró szemüket dörgölik öklöcskéjükkel, egy szerelmes asszony lidércznyomást érez álmában, riadtan fölnyitja a szemét és gyorsan elmondja a Miatyánkot: valahol megölt valakit a halál egy elhagyott bástyasétányon, vagy a kártyaasztal mellett, miután előbb a figurák, francia Lajosok, ábrándos királynők és kandi filkók a fölismerhetetlenségig elhomályosultak arczképeiken.

És a szerelem, amelyet igazán sohasem érzett, s amely soha el nem hagyta, százezrekbe menő játszmái közepette, átsuhant az agyvelő boltozata alatt, mint egy álomszerű kócsagmadár az alkonyati égen, kártyánál a gyertyalángok szinte keresztrefeszített mozdulatlansággal nyújtóznak jobbra és balra, a kézben néha megroppan egy csont: a zöld gyepen, lovak futásánál, midőn a győzedelmes lovas szinte gombócczá gömbölyödve repül el a célkarika mellett, mint a középkori képen a tornász alakja, amint a nap és a félhold között a láthatatlan nyújtón fonott kalácscsa görbül és odalent a sötét országuton elnyújtott testfel, levegőben libegő lábakkal, megritkult sörénnyel és farokkal, szinte a hullők sajátos testi mozgásával fut egy paripa, a futár hirt vizs a király meggyilkolásáról és rongyos köpönyegű koldusok, nyomorékok hosszú, szürke botokkal, négyesével mennek jobbra, míg balra kifestett arczu, fehervállu, gömbölyded, vihánczó nő ülnek kövér lovaktól vont hintóban, jobbra-balra dőlnek kéjes nevetéssel, mint a husos tulipánok, ha nyári esőzés után a napsugár fölragyog, — rongyos zenészek, veszedelmes vándorlók, göthös öreg emberek méndegélnek még a szerencsétlenség szürke országutján, míg odafent a magasban, a nap és a félhold között tornászik a lovas, — midőn a győzedelmes paripa Alvinczi urnak százezreket nyert futásával; a szerelem akkor is a háta mögé lépett, mint egy titokzatos, nagyszakállu jövődömondó, a tükröt a középkori király arca elé tartja és a tükörben meglátni az élet horoszkópjait... Alvinczi egy fekete-haju, félig lehunyt szemű, sápadt arczu nőt látott olykor megjelenni a láthatatlan tükörben, mint egy távoli villámlást sötét délután hegytetőről, alant már mozognak a tölgyek koronái. Ki volt az a nő, aki élete válságos perczeiben babonás pontossággal megjelent képzeletében, anélkül hogy hívta volna? A marcheses volt, vagy csak egy álom, amelyet ifju korában látott? Az emberi élet sokkal szövevényesebb, sem-hogy mindenre magyarázatot lehetne találni. Olykor hinni kell a dajkamesének, amelyet gyermekkorunkban alkonyattal, a fehér kályha vöröslő paraszába merengve hallottunk. Minden férfiembernek kijelöltetik egy bizonyos női lény, akihez férfiasága idején önkéntelenül

sóhajt, akit vágy, akit este, a párnára fektetve fejét, néha meglát, vagy egy versben megtalál, midőn véletlenül fölnyitotta a könyvet. A nő — ahogyan az ifju-kor első napjaiban megjelenik a képzelet bárányszerű felhői mögött drága arcza — talán hölgy, akit régi fametszeten láttunk nagyapánk pipázó szobájában, — nőtény, akire vérbeborult agyvelővel gondol az esztendő farkas, amint egyedül barangol a nedves erdőben éjszaka. Mint a költő mondja: a fiatalkori ideál.

Alvinczi megcsörgette a szerencsenadrág babonás pénzeit és a tallérok, rézpénzek, ezüsthuzasok elhúzták neki a reggeli harangszót. A furcsa muzikaszó azonban eszébe juttatta éjszakai álmát, amelyet kemény, katonás ágyán álmodott: szürkeköpenyes, öregszarkantus, öszbeborult lovasnak látta magát, egy országuti fogadó szalmás, sáros udvarán, nagyfejű lovát száron vezette maga után, a fogadós piros mellényben, rövidre nyirt hajjal támaszkodott az ajtófélfának és egy hintó állott az udvar közepén. A hintóban elhelyezkedett azon bizonyos sápadt arczu, fekete asszony, finoman és grációzusan szedve maga alá bő virágos szoknyáját, a fején kis tollas kalap volt, mint a várurnőkö, komornája — bizonyosan francia leány — figyelmesen takargatta be az aranyhimzésű apró cipőcskéket a medvebőrrel. Egy félszemű, gonosz, vén kocsis suhogtatta hosszú ostarát a lovak fölött, amelyeknek négyesgöletes alakjuk volt, majd gyorsan tovaördült a hintó. Alvinczi aztán nyergelt, nyargalt a hintó után, térdével döfködte kifáradt lovát, a félszemű kocsis olykor csufondárasan hátraneézett, a hölgy arczán szomorúság, félelem tükröződött, mintha kedve ellenére esküvőre vinnék, valahol zug is egy orgona a messziségben és Alvinczi hiába ostarozza vén gebéjét.

Az ágy szélén ülve még egyszer végiggondolta az álmot, megsimogatta az indiai istent, megérintette az öreg hercegnő olvasóját, miközben könyökével s dédapja imádságoskönyvével is összeköttetésbe jött. Becsengette öreg huszárját és előkérte pisztolyát.

Amíg az inas a pisztolylyal foglalkozott, Alvinczi a szerencsenadrág foltjait olvagatta. Sok folt volt rajta. Egy folt ezer pengőbe került, mert egy középkori szent ruhájából való volt.

A huszár aztán kitérte a fehér ajtószárnyakat. A harmadik szobában, a golyóvédő párna előtt kis asztalkára helyezett egy égő gyertyát. Alvinczi lassan fölemelte a pisztolyt, összeránczolta a homlokát és a pisztoly durrant. A gyertyaláng elaludt nyomban, amint a golyó surolta.

A vén inas összezárta ismét a szárnyas ajtókat.

Alvinczi figyelmesen végignézett a kilőtt pisztolyon, mint egy jó kutyát vizsgálnak meg nehéz vadászat után. Arra gondolt, hogy a pisztoly megbízható barát leend egykoron, ha szerencséje cserbenhagyja.

Aztán lehunyt a szemét és két nagyon fehér kezével átkulcsolta az arannyal kivert pisztoly agyát, — hajdanában a fegyvereket úgy ékesítették, mint a nőket — arczán csöndes áhitat tükröződött, mint öreg kálvinista templomatyákén, akik megszokták a nép előtt imádkozni.

— Ne vigy minket a kísértetbe! — mormogta félhangon.

A varjubajuszu huszár zajtalanul nyitotta szét a gummi-fürdőkádat.

— Amen! — felelte és alig hallhatólag összependítette a sarkantyuját.

Toll és tőr.

— szept. 4.

SENETPÉTERVÁRT a czár határozott kívánságára átkeresztelték Petrograd névre. Hát Miklós csárnak nincsenek most más gondjai? Vannak és épp ez az átkeresztelés mutatja, hogy az oroszok czárját nagyon sötét sejtelmek gyötrik, nagyon komoly eshetőségek aggasztják. A zsidók babonás hite, hogy új nevet kell adni annak a súlyos betegnek, aki a halállal vívódik. A zsidók babonás hite, hogy a vérhez tapad az isten halálos ítélete. Meg kell hát változtatni a nevet, s a beteget feloldottuk a halálos ítélet alól. Ez a pszichológiai magyarázata annak, hogy Miklós Petrogradot csinál Szentpétervárból. Valami keveset hát mégis tanult Miklós czár az ő kedves zsidaitól. Eltanulta azt a keveset, hogy a végzetet hogyan lehet félrevezetni. De a végzet ezuttal a német és osztrák-magyar csapatokra bizza magát. Ezekkel kalauzoltatja magát, és ezek a csapatok jól tudják, hogy Petrograd azonos Szentpétervárral.

LEMBERG, LEMBERG! A nagy diadalról szóló hirben — volt egy mondat, mely azt jelentette, hogy Lemberg helyzete igen súlyos. És a sötét ókulárával felfegyverzett kávéházi sztratégák csak ezt az egy mondatot vették észre. A diadal nem dobogtatta meg a szívüket, de Lemberg elsötétítette a homlokukat. Ők zavartalanul szeretik az örömeiket, helyesebben: Ők zavartalanul szeretik a szomorúságot. Milyen élvezet lett volna nekik, ha a Lembergről szóló hír kékjét nem tompítja le Aufferberg nagyszerű diadalának jelentése. Oh, hogy ebben az országban még szomorkodni se lehet zavartalanul.

MEGVERTÉK A FEKETÉKET, elpáholták az angolokat, megsemmisítették a belgákat. Jöjjenek hát a sárgák, a japánok, a diadalmas oroszverők. Ezt kiáltja a megalázott Franciaország, mely a háború harmadik hetében elvesztette a nagyhatalmi presztízsét. De Franciaország nagyhatalom akar maradni. Ha nem lehet az a maga emberségéből, megpróbálja másokkal viaszoríttatni magát oda, ahonnan a német hadsereg letaszította. Jöjjenek a japánok. Inkább legyen a sárga faj ura és parancsolója, mint a német. És szakadjon rá egész Európára a sárga veszedelem, ez nem akkora katasztrófa, mint a németektől megveretni, megaláztatni. Így érez, így gondolkodik a hisztériás Franciaország. De ebben a gondolkodásban már nem a méltóság-teljes, fölényes fajnak az egyéniségét, hanem az összeroppant nációnak a pusztító létét folytatott siralmas küzdelmét mutatja. Egy nemzet, melynek annyi bámulója volt, tartozik magának, régi dicsőségének azzal, hogy legalább a multját ne szennyezze be, ha már elveszett a jövője.

A SAJTÓT KITILTOTTÁK a kórházakból, a sajtót elzavarták a sebesült betegek mellől. Rendben van, a betegnek pihenni kell, ezt jól tudja mindenki, talán még azok is, akik éppen csak a sajtó nap-számaitól féltik a sebesülteket. A sajtó ezután már nem hozhat tudósítást arról, hogy milyen hősök a mi katonáink. A sajtó nem írhat többé arról, hogy kik a mi vité-

zeink és kik azok, akik minden tiszteletünkre, szeretetünkre és hálánkra érdemesek. Még egyszer mondjuk, hogy ez rendjén van. Mert borzasztó komisszág ettől a sajtótól, hogy amikor sebesült hősök érkeznek, ő ezeket a hősöket veszi észre, ezeket ünnepli és nem azokat a nagyságos, méltóságos és kegyelmes asszonyokat, akik a sebesültek fogadtatására kivonulnak a pályaudvarra. No igen, mert ezek a fehérbe öltözött, vöröskeresztes dilettánsok az igazi hősök. Ünnepelni csak őket szabad. A követelés egészen jogos. Mert egy divatos ápolónői dresszt magunkra öltetni mégis csak nagyobb cselekedet, mint katonáskodni. Katonáskodni: muszáj, de divatos dresszben járni: önfeláldozás.

Vonatok.

A föld megindult... Mennek és dalolnak
(Mennek: birokra vészszel és viharral) —
Távolból az egetvivő, szilaj dal
Megrázó imádságra olvad.

A felvirágozott vonat zsolozsmáz,
A napsütésbe' vágat énekelve —
(Az ut során hány jó majd véle szembe
Sinek fölött iramló kórház!...)

Új gárda kell a kidőlték helyébe —
És mennek ők... mind! Mennek és dalolnak.
(Hess, dénevérszárny: véresárnyu holnap!)
Ott száguld — milliók reménye!

Üdv, szent Erő! — A gyöngesség ma: vétek.
Üdv, vonatok, ti messzeségbe zengők!
— Itt állok s mint egy tépett selyemkendőt:
A lelkeim tengetem felétek...

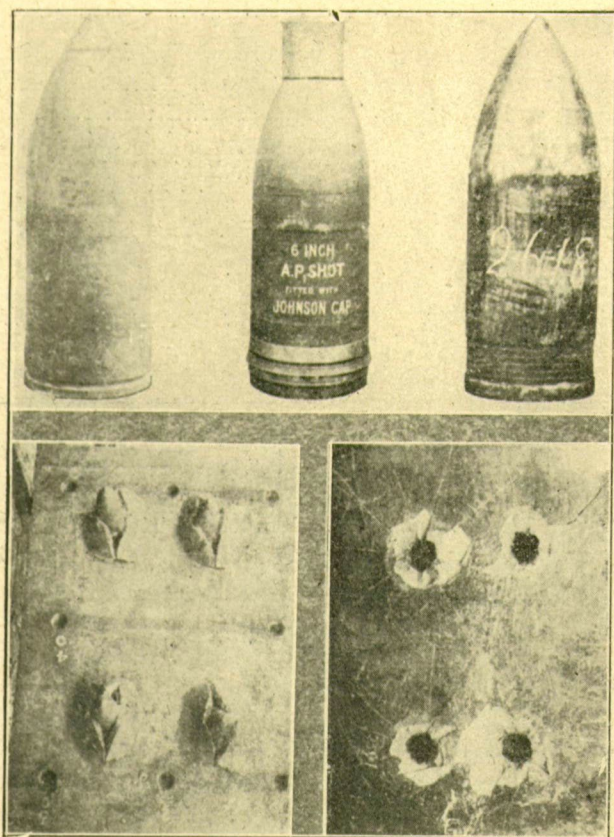
Rédey Tivadar.

Krónika II.

Páris.

— szept. 4.

Most a nyárvégi éjszakákon a levegő nyugodt hullámain Párisig hat el a német taraczkok durrogása. Aki nyitott ablaknál alszik, felriad s azt hiszi, hogy hallucinál. Reggel álmatlanul bolyong egy álmatlan tömeggel, a végtelen utakon, a tereken, amelyeknek minden követ ismerjük mi is, a renaissance-házak között, a boulevard agg gesztenyefái, vagy a vízbe bókó szilfák alján s nem ismeri fel a városát, amely — ahogy egy olasz lapban olvasom — elhagyott, kocsis és autós nélkül való, mint egy vidéki város, és tébolyodott, mint egy pestis-sújtotta középkori város. Migraine-je van. Minden pillanatban ideg-choque-ot kap. Orvosai, akik katonaruhába öltöztek fel, hogy tábori kórházakban sebeket varrjanak, most arra lennének hivatva, hogy az ájult várost gyógyítsák. Idegspecziálisták, brómkészítmények, szagosüvegcsék kellenének. A *raison* népe nem állja a történelmi ítélkezést, amely nem *raison*szerű, de kemény és igazságos. El vannak vágva a hozzávezető telegráfdrótok. Telepátikus érzékünkkel azonban lát-

A legvastagabb páncélt átütő óriási lövegek.

Az Uránia-Színház »A mi hadseregünk« című darabából.

juk, hogy körülbelül mi történhet ott, az ujságkirakatok előtt, a földalatti villamos roppant csarnokaiban, az aszfaltjárdán, a külvárosi zugokban, a parkokban, ahol máskor kis monsieur-k aeroplánokat engednek s bádogcsónakokat usztatnak a szökőkút medenczéjében. Békeidőben czivilben sétáltak a katonái, zsakettben és czilinderben. Most katonák vonulnak az utcákon, igazi katonák, dobpergés és trombitaharsogás közben. Az a szegény párisi, aki egyébkor megrezsent egy gyík láttára, most a háborút hallgatja közel, egész valószínűtlenül közel, mintha a lakása valamelyik szobájában orditana egy tigris. Még szent Genováva is eszébe jut, a régi jó védőszent. Eszébe jut talán az is, hogy elszámította magát, a *raison-on* tul van erkölcs is s néha az észszerűség annyi, mint az észszerűtlenség.

Nem lehet büntetlenül viszonyt szöni. Még afféle futó viszonyt sem. Mert a francia bizonyára ilyennek gondolta a muszka puszipajtasságot. Szüksége volt neki időre, pénzre, nyugalomra s az egykori szabad francia szerződte magát mellé egy kozákot, hogy meggyomrozza ellenségeit, kidobja őket az ajtón, amíg ő ir, gondolkozik, sziesztázik. Ez a *liaison* a kitartó és a kitartott szerződése volt. Megosztották egymás közt a munkát, mint a kokott és a babája. Én előre viszem majd az emberiséget, gondolta a francia, te pedig majd hátraviszed az emberiséget. Nem törődöm vele, csak védj engem, aki szép vagyok. Adj ágyut és katonát, én majd szállítok parfümöt és kulturát. Nekem áttört selyem az ingem, mit bánom, hogy a kapczád nem éppen szalónképes. A történelem nem türi az ilyen

munkafelosztást, az ilyen ágyasságot, az ilyen bal-körmű frigyét. Fel kell bomlania, beteg és erkölcstelen volta miatt, a csomója most bomlik és a mi kardunk bontja, hogy megmentjük az emberiség méltóságát s megmentjük az eltévelyedett francziákat is, akaratuk ellenére, az emberiségnek. Az a város, amely magát valaha önérzetesen »a fény városá«-nak nevezte, régóta az orosz betörő tolvajlámpájával operált. Ugy keverte a diplomácia kártyáit, mint egy csaló demimonde. Az *entente cordiale*-t ezer kicsinyített alakban láttuk a párisi utcákon, barokban, az egyetem aulájában. Karonfogva sétált a szálas moszkvai diák a párisi kokottal, a muszka pali a sárgahaju és lilaszáju leánnyal, vagy a szeplős, vörös forradalmárlány ölelte a nyiszlett francziácskát, de a kitartó és kitartott kölcsönösen imponált egymásnak, szövetekezett az abszint és a vutki, a könnyelműség és a lomposág, a nyugati és a keleti dekadencia, a táncz és a sántaság, a sou és a kopek, a macska és a medve. Arra gondoltunk, micsoda véres torzszülött származik ebből a szerelemből. A háboru megmutatta. Szánó mosolylyal néztük a csókjukat. A história azonban nem tud mosolyogni, az nem ad pardont, az csak ítélkezni és büntetni tud.

Mi történhet még? Találgatni meddő dolog, különösen ma, amikor a rohanó német haderő nemcsak ilyen czikkecskét tesz inaktuálissá, de könyveket, bölcseségeket, politikai irányokat, térképeket is felforgat. Kétségtelen, hogy a szindikálisták már is barátkoznak a royalistákkal. Anatole France nemrég azt írta, hogy Franciaországban ma nincs rosszabb és népszerűtlenebb pálya, mint a királyi pálya. Ezt az orleansi hercegről szóló cikkében mondta, amelyben a francia trón reménytelen várományosát jellemezte, meg a titkárját, azt a félig bolond, félig szent rajongót, azt a piszkosgalléru éhenkórászt, akivel a »király« estente kiskávéházakban hányja-veti meg »ország sorsát«, intézi el a »fontos állami aktákat« és korlátlan hatalommal rendelkezik boldoggal-boldogtalannal. A titkár talán már vasaltatja is gyűrött szalónkabátját a koronázásra. Orleans hercege pedig a versaillesi park felé néz. Másutt, mindenütt a föld hátán gyerekes ábránd lenne ez, de a francia talajon moziszerű gyorsasággal vágat az élet s a nép — különösen tragédiák után — szereti a hatásos felvonásvegeket. A párisi gázlámpák még békésen ácsorognak az utcák szélén. Fönn világosságot osztanak, gyomruk pedig ki van vájva, polgári használatra, postaszekrénynek. Ide kell bedobni a leveleket, meg a képeslevelezőlapokat. Egyelőre nagyon praktikus intézmény. Náluk azonban semmire állandó. Pár hét múlva ez a sok száz-ezer hórihorgas vasoszlop egyszerre kinyújthat és könnyen, nagyon könnyen praktikus akasztófa válhat belőle.

Kosztolányi Dezső.

Az élet a maga áruit nagyon is drágán adja el nekünk. Legkisebb értékű titkait is olyan áron vesszük meg, amely rémséges és véghetetlen.

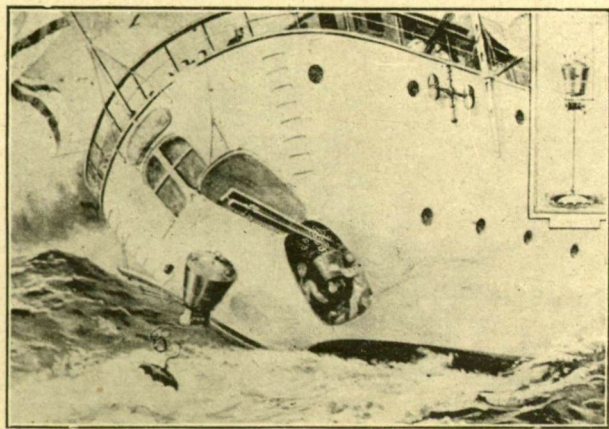
A történelem margójáról.

A helyőrségi kórházakban is élénk most az élet, nemcsak a harctéren. A budapesti közönség, amelynek oly sokszor megénekelte ecetes kedélye tiszta, lángoló borra forrott a háboru első napjaiban, méltónak bizonyult tettekben is a lelkesedéshez. Asszonyok, férfiak százai lepik el a kórházak folyosóit, legtöbbjük olyan, akinek nincs is hozzátartozója a sebesültek között, de korántsem a kíváncsiság hajtja őket a vöröskeresztes lobogókkal jelölt kaszárnnyákba, hanem a humanizmus, a szeretet, a részvét, a segíteni vágyás nemes indulata. Senki sem jön ide üres kézzel. Virág, sütemény, cigaretta, bor kerül elő a kosarakból, csomagokból s dédelgető szeretettel halmozzák el a szíves figyelem mind e jeleivel a megtért hősokeket.

A kórházak személyzete, orvosok, ápolók, ápolónők is fáradhatatlan buzgalommal végzik nehéz feladatukat. Mert bizony a mi drága, szép katonáink közül sokan, akik olyan ragyogó tisztán, vadonatúj csukaszürkében indultak utnak pár hét előtt, porosan, fáradtan, véresen kerülnek vissza a győzelmes harczból. Ott nem értek rá a maguk csinosisítására, nagyobb dolgokkal voltak elfoglalva s a borotvált képű harczosok legtöbbje szakállasan, vértől és sártól lepetten érkezik a kórházba. Első dolguk az ápolóknak megfürdetni, leborotválni, kényelemhez és a békés kultúrellet megszokott áldásaihoz juttatni a sebesült hősokeket. De nem is szomorú a hangulat a fölvirágzott ispotályban. Csupa derű, lelkesedés és tűz az arcokon és a szívekben, mintha nem is kórházban lennénk.

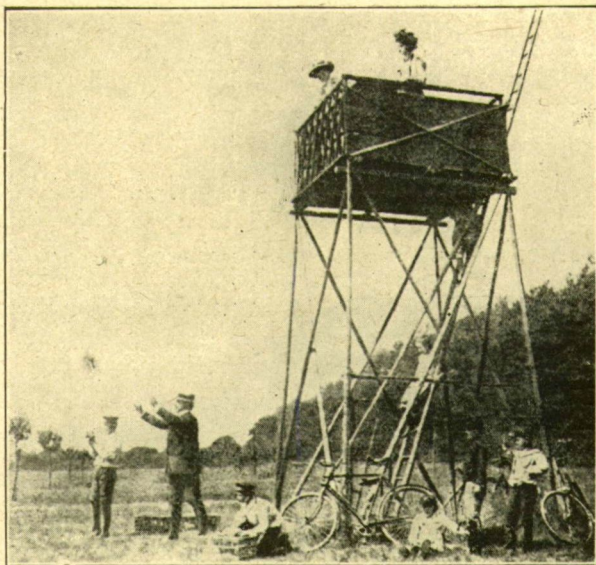
Az egyik sarokban egy jóképű jász gyerek meséli annak a csodás valóságnak epizódjait, amelynél grandiózusabbat még költő sem mert álmodni, másutt kékszemű, cseh fiúk hálálkodnak a szíves kínálgatásért, amilyenben otthon is aligha volt részük. Egy-egy derűs történet sem hiányzik a szapora szokat ejtők ajkáról, a humor itt is — a vér rózsái között is — kinyitja pajkos, kék szirmait.

Az egyik sarokban most is nagy nevetés támad egy jókedvű harczos körül, aki kézzel-lábbal iparkodik valamit megmagyarázni a faggató doktoroknak. Mosolygó arcczal tolonganak körülötte s csakhamar szájról-szájra jár a derűs történet, amelynek hőse maga a vidám katona.

Aknaerakó hajó.

Az Uránia-Színház »A mi hadseregünk« című darabjából.

Postagalamb feleresztése.

Az Uránia-Színház »A mi hadseregünk« című darabjából.

Barnára sült arczu, szép szál fiu, aki tegnap érkezett, az esti sebesült-transzporttal Szabács alól. Persze mindjárt megérkezése után jól megmosdatták, tiszta ágyba fektették s ellátták minden jóval. Egy óra múlva jóízű kiszólásaiért már kedvencze lett mindenkinek a derék fiu, s ami finom és jó, ételben-italban, tömték beléje. Végre aztán sor került az orvosi vizitre. A doktorok nézik, forgatják ide-oda, keresik rajta a sebet, de csak nem találják sehol.

— Mi az, barátom, — kérdi végre meglepetve az egyik orvos — hát magának hol van a sebe?

— Seb, — ámuldozik a legény — micsoda sebet tudakol a nagyságos ur?

— Hát amit a háboruban kapott.

— Én? Nem sebesültem én meg, csak a hadnagy ur, akinek én a — *puccerje* vagyok.

*

Az egyik ütközetben a bakák közül különösen kivált egy, aki csodás biztossággal kezelte a derék Manlichert. Egy golyója sem tévesztett célzt s úgy szedte le a fákról a szerbket, mint a verebeket. A kapitánynak is föltűnt a biztoskezü és szemü legény s a harcz után megveregeti a vállát:

— No ezt jól csináltad, fiam. Hány ráczot altattál el?

— Nem nagyon számoltam, kapitány urnak jelentem alássan, de lehetett vagy tizenkilencz.

— Derék, — dicséri meg a kapitány — nagyszerűen kezeled a puskát. Mi is vagy te, fiam, czivilben?

Mire a megdicsért baka szerényen adja meg a választ:

— Kapitány urnak alássan jelentem: — orvvadász.

*

Az egyik szerb falut, amelynek lakossága embertelen módon, orvul támadt rá néhány magyar katonára s halálra kinozta, büntetésül a bakák kezére adták szabad zsákmányul. Két órai időt hagytak a prédára. Az egyik házban egy hatalmas Wertheim-szekrényre akadtak a negyvenkettősök s miután a kassza kulcsa hiányzott, nagy buzga-

lommal láttak hozzá a fölfeszítéshez. De sehogysem akart sikerülni a dolog. A pánczélaajtó ellentállott minden erőfeszítésnek s míg a hiábavaló munkával a fiuk homlokát már kiverte a verejték, az engedélyezett idő egyre fogyott. Másfél órai kísérletezés után már éppen abba akarták hagyni a meddő erőlködést, mikor közéjük toppan két harminczkettős pesti gyerek.

— Ugyan ne ügyetlenkedjete már, — szólnak oda megvetőleg — hát ez is valami?! Adjátok csak ide azt a kasznit, majd elintézzük mi a baját.

Azzal nekitérdeltek — s hogy miképp csinálták, azt a jó Isten tudja, meg a két harminczkettős, — de a kassza öt percz mulva nyitva volt.

*

Sokat mulatnak mostanában azokon az élelmes férfiakon, akik a hadsereg számára rekvirált lovak czéduláinak olcsó pénzen való megvásárlásával akartak enyhe kis uzsora-üzleteket csinálni. Némelyik kishitű magyar ugyanis léprement a derék férfiak hazudozó beszédeinek és harmad-, meg féláron eladta a hadvezetőségtől kapott lócédulát.

— Ugyse fizeti azt meg a kormány — mondogatták elszomorodva s belementek a gyors üzletbe.

A héten aztán a hadügyminiszterium kiutalta a »ló-pénzt« a postatakarékpénztár útján. Az uzsorások hamar meg is jelentek a czédulákkal, de a hivatalban kellemetlen meglepetés érte őket. Hiába mutatták fel a czédulát, a postatakarék a hadügyminiszter rendeletére csak *névre* utalja ki az összegeket annak, akitől a lovat valóban elvették. A kitűnő hiénák tehát most az egyszer rosszul spekuláltak, míg a hamar csüggedő gazdák nekidíamodva rakják zsebre másodszor az elvitt ló árát. S a póruhárt uzsi még csak nem is perelheti az elveszett pénzt, mert ha megpróbálja, a hegyébe még öt büntetik meg a visszaélés miatt. Ez a lecke nagyon okos gondolat volt a miniszterium részéről, s azt hiszszük, használni fog a jövőben azoknak, akik még a háboruból is jótalan hasznot akarnak harácsolni maguknak.

*

Egy fiatal költő a mult héten átrándult szűkebb pátriája egy szomszédos kis községébe. Mint lírai költőhöz illik, a kis falu árnyas patakpartját kereste fel s szeliden elmélázva sétált a fürge patak mentén, míg az alkonyati szél ábrándosan legyezgette kecses francia szakállát. Mert a fent nem nevezett költőnek szakálla volt, szép, hosszú sárga szakáll, olyan mint a világos purzicsán-dohány. Ezt rezgette az alkonyi szellet...

És mint egy másik költő dalolta »finom remegések az erőm«, úgy a mi poétánk csakhamar arra jött rá, hogy eme szakállrezgések az ő veszedelme... Amint ugyanis némán mereng, majd egy zsebéből előhuzott könyv lapjaiba mélyed, egyszerre eltűnnek a játszi patakból a sulykoló asszonyok, akik már eddig is gyanus szemmel méregették végig ez epopeia alanyi hőst.

Kis idő multán pedig megjelenik a patak berkes partjain a fél falu férfinepe kaszára, kapára, vasvillára kapva.

Ó költő, fájdalom emészti ma szűm, vajha ne lenne gyászos a végzet.

— Kicsoda az ur? — kérdi harsányan egy öreg magyar, miközben egy szőlőkaróval kezdi piszkálni a költő oldalát. A költő meghökken s szava elakad.

— No, — érdeklődik tovább a magyar — tán *gém* az ur?

De hisz ennek fele se tréfa, vélekedik a mi lírikusunk, s gyorsan megnyugtattja kiléte felől a kíváncsiakat:

— Ugyan már, atyámfiai, idevalósi ember vagyok én, a szomszédba.

Mire az öreg szeliden ereszti le a szőlőkarót s elégedetlenül dörmögi a bajuszába:

— Mert hogy azt hittük a szakálla után, hogy az ur — francia *gém*, akitül óvakonni köll, ahogy kidobóták.

Alkonyat.

Az ezüstök csillognak a kredenczen,
Napsugár aranyoz a képeken még,
De a színeknek háta mögött, lesben
Homály bujkál már, első esti vendég.
— A szobába egy karcsu asszony lép be,
Nem hallatszik meg a földön a lépte. —

Megsötétül a biborszínű szőnyeg,
A tárgyak mellé árnyékslepek nőnek,
A muló fénynyel játékos helyekre:
Fénylő rezeke fátyolok szövődnek.
— Az asszony álmodozva föl-le járkál,
Haja vérszínű a végső sugárnál...

Kinn a ház előtt meggyújtják a lámpát,
Fénye világít a kedves szobán át.
Gyengéd ezüstpor száll a háztetőkre.
Az asszony áll, a hűs ablakra dőlve.
— Milyen nagy csendben mulik el az élet! —
Szeme hosszan a vándor holdra réved.

Balázs Mária.

INNEN-ONNAN.

24 Füst. A sixtusi kápolna fölött már háromszor szállt fel a fuma, a szent füst, amely a Szent Péter-téren várakozó tömegnek az eredménytelen szavazásokat jelentette. És fönt, északon, a lemergi dombok mögöl is emelkednek fel olykor fehér és szürke füstoszlopok, russzofil kémek jeladásai, amelyek a mocsarakba kergetett oroszoknak mutatják a menekülés irányát. Milyen halvány, milyen keveset jelentő most az a tűz, amit a biborosok szavazólapjaiból gyujtanak, mennyivel fontosabb és távolabbi jövődöbe világító az a másik, amelynek füstjét egy győzelmes és egy szétvert hadsereg vigyázza. Ki lesz a pápa? — kérdezik Rómában; kinek van joga az élethez? — kérdezik a galicziai lankákon, amelyek most a világ közepét jelentik. A sixtusi kápolna fölött kigyózó füstöt csak a Szent Péter-téren vigyázzák, arra a másik füstre pedig most Páristól Konstantinápolyig figyelnek az aggodó szemek. És a felhőkön túl az Isten nézi a két fölfelé

küldött üzenetet és szomorúan mosolyog: Füst, szállongó, szétfoszló, illanó füst mind a kettő, mint a hajdani áldozati tüzek füstje, mint elmúlt és elmulandó országok, népek és világok végzetes szimbóluma.

* * *

Az ötletes németek. A háboru, az ágyuk és egyéb öldöklő szerszámok egynemű a köztudatban élő igaztalanság hosszú életét is kioltották. Az ágyuk hangjába fojtott köztudati tévedések közé tartozik az is, amit annyiszor és — valljuk meg őszintén — mi is elmondtunk német szövetségeseink faji képességeiről. A német alaposság, szorgalom, buzgóság és kiviteli energia mellé ellentétképpen odaállítottuk az invencziónak, a kitaláló ötletességnek hiányát. S ime, ez a néhány hét hogy ráczáfolt minderre. Az első ágyulövés óta leginkább a németeknek voltak ötleteik. És milyen hatalmas és nagyszerű ötletek. A nagy vezérkar minden ellenállást megsemmisítő haditerveitől addig a szellemes aviatikusig, aki százméteres kötélén vontatott repülőgépe után egy lámpát s földi ellenfelei azt lövöldözték gépe helyett, — minden szellemes ötlet a németeké. A francziák, akiknek találékony »esprit«-jét — oh, be hányszor — dicsértük, csak egy ötletet produkáltak eddig: azt, hogy kormányuk Párisból Bordeauxba költözzék át. Milyen szomorúan szegény ötlet!

* * *

4. Budapesti Platz. A berlini osztrák-magyar nagykövetség palotája tegnap óta a Budapesti Platzon áll. A Pariser Platz eltűnt a brandenburgi kapu mellől és Berlin egyik legszebb, legelőkelőbb tere nevével is hirdeti azt a testvéri kapcsolatot, amely Berlint és Budapestet örök időkre összeforrasztotta egymással. Ez a kedves és finom német udvariasság a válasz arra, hogy a Váczi-körutat mi Vilmos császár utjának neveztük el. Jövendő esztendőkre szóló emléke marad a Budapesti Platz és a Vilmos császár utja a mai nagyszerű napoknak, amelyekre álmélkodva fog visszatekinteni az utókor. S egyszersmind diadalmias jele annak, hogy nemcsak az ősi ellentétek válaszfala omlott le örökre, de amint a németek becsülete nagyraőtt nálunk szinte órák, percek alatt, úgy a magyar becsület is eddig nem remélt gyorsasággal hódította meg a nemzeti lobogódíszbe öltözött Németországot.

* * *

= Zöld ló. Az oroszok már a képzelet paripáit kezdik megnyergelni. Nem kevesebb mint harmincz millió lovat akarnak a fáma szerint zöldre festeni, hogy messziről ne lehessen megkülönböztetni őket a fű színétől. Ez azt is jelenthetné, hogy még a tél beállta előtt igyekeznek ők is véget vetni a háborúnak, mert ha a télre számítanak, most fehér lovakat asszéntálna a sok lóavató bizottság. Lehet hogy lesznek hajnálszerű lovak a kora reggeli ütközetekhez, vakító lovak a déli verőfényhez és keselyszürkék a szürkületi csatákhoz. Talán a vutkit is zöldre festik majd, hogy zöldet beszéljenek tőle a kozákok, s tulságos nagyon óhajtsanak betörni a Kárpátokon túlra, ahol a kapu is zöldre van festve. Eddig nem ismertünk sok színt az orosz palettán, melynek az álmos kő az uralkodó színe. S ha kevés találna lenni a zöld festékük a lovak befestésére, ajánljuk nekik, hogy fessék be a mezőiket lószínűre.

* * *

= Blokkrozott szerelem. A mozgósítás napjától kezdve el van tiltva a német katonaság a német nektártól: a sörből. Száraz ajakkal, az árpálé zsiabasztó ölelése nélkül szállt szembe a belgákkal, angolokkal és francziákkal. Ami otthon, békében levegő volt, — mert némelyek szerint a német levegő sörszagú

— száműzetett a háboru puszkaporfelhői közül. A szesz mégis csak szesz, gondolta a hadvezetőség, s a háborút más mámoroknak kell kísérnie, nem amit a szesz ad. És most száműzetett a német harczteréről a szerelem is. Nem követhetik a csapatokat égő szívü markotányosnék, minden ki van tiltva a hadsereg közeléből, ami nőnemű. Az ellenállhatlan csatakigyót nem ékesíthetik a Marstól ellopott órák rózsái. Rózsaszín mámorok gőze nem párolog a fényes ércsisak alól, a célzó szem csak az előrenyújtó fegyver célgombját látja, nem homályosítja el Vénusz fátyola. A német hadsereg szigorúan egynemű. És páratlan a nemében.

A harmadik Róma.

Írta: CESARE CASTELLI.

(8)

Első rész.

— A király! A királyné! — A páholyokban és a földszinten sokan felálltak, a király és a királyné a középső páholyban állva maradtak, mögöttük pedig egy sorban sorakoztak az udvari méltóságok, a kíséret és a hölgyek, s nem ültek le addig, míg az indulót végig nem játszották.

Aztán a megzavart énekesek, akik arra vártak, hogy dalukat befejezhessék, újból belekezdtek éles trilláikba, de a lelkesedés eltűnt. A közönség egyszerre figyelmetlenné lett s az emberek tekintete minduntalan odafordult a királyi páholy felé, hogy a királyné és a kíséretében lévő hölgyek toalettjét csodálják meg s aztán suttogva mondták el kölcsönösen egymásnak impresszióikat:

— Mindig fiatal és mindig szép!

Mikor Szelim és Hamed befejezték éneküket, melyet pedig olyan türelmetlenséggel várt a közönség, a taps és az elismerés fölöttébb-hűvös és gyenge volt.

— Öt perczzel később is jöhettek volna — morogta boszusan Roccatella gróf.

Most a második szünet következett; a közönségből sokan a kijáratok felé siettek; néhányan felköszöntek a páholyba és üdvözölték Vittoriát, vagy Di Raspino asszonyt; a hölgyek egy-egy fejbiccentéssel fogadták a köszöntést. Meglátták Loggianit, aki olyan szakettet viselt, mely alacsony és kövér természetének rövid és szűk is volt.

Vittoria egy kézmozdulata arra kérte, hogy jöjjön fel a páholyba s a következő perczben Loggiani ezekkel a szavakkal lépett be:

— Éppen fel akartam jönni! Csak megelőzött, nagyságos asszonyom!

— Meg akartam köszönni önnek a segítségét. Maga nélkül a klerikálisok és a Capitolium radikálisainak féltékenykedése miatt aligha engedték volna meg, hogy a két énekes részt vehessen ezen a jótékony estén.

— Megtettem, amit tettem, nagyságos asszonyom, s amit tettem, szívesen történt; sok fáradságba került, de sikerült, — felelte Loggiani — végre egyszer volt valami haszna ennek az énekkarnak, hisz ez a luxuscikk a szegény adófizető népnek esztendőnként százezer lirájába kerül.

Aztán más témára tért át s Paolóhoz fordult. Arra kérte, hogy fogadjon fel néhány munkást, földieit, akik nagyon csalódtak, mikor Rómába érve, a pénz nem repült egyenesen a markukba; hozzá jöttek s könyörögték, hogy szerezzen munkát számukra.

— Megértheti, — fűzte hozzá, hogy Paolót meggyőzze — jövendő választóim. Nem hagyhatom cserbe őket.

Az építőmester megígérte, hogy pártfogásába veszi a munkásokat.

Loggiani őszinte hálájáról biztosította, aztán feltűnően nyájaskodott a kis Idával, anygalkájának nevezte, megcsókolta és nagy, vörös kezével megsimogatta.

Mikor a vigjáték elkezdődött, a tanácsos a kis Faustóval visszatért a páholyba; Fausto csak azért volt kapható arra, hogy elhagyja a szinpadot, mert annak a hölgynek, akivel lent szórakozott, most szerepe volt s hogy látha sa, ki kellett jönnie a nézőterre.

— Mit csináltál egész nap? — kérdezte a grófnő izgatottan. — Miért nem láttalak? Elivel voltál együtt?

— Itt voltam, mama, egy és mást el kellett intéznem, nem igaz, Fendiné asszony? — A szeme könnyörögve intett, hogy tanuskodjék mellette. — Olyan fáradt vagyok, hogy alig tudok megmozdulni, egész nap egy falatot sem ettem.

Az a gondolat, hogy gyermeke szenvedett, s hogy bátran és kitartóan teljesítette a kötelességét, megnyugtatták az anyai szívet. Éppen haragra akart lobbanni, de most megelégedett azzal, hogy így szólt:

— De most már, ugy-e, itt maradsz mellettem? — A tanácsos kíváncsian nézte a fiatalembert s szeretete volna kitalálni, hogy mit fog felelni. De annak épp elég tapasztalata volt ezekben a dolgokban s egyáltalában nem felelt. Némán ült anyja mellett s minden figyelmességével a szinpad felé fordult.

— Nem az a hölgy az, akivel az előbb beszélgettél? — kérdezte Vittoria, mikor meglátta a fehér ruhás, székehajú leányt a szinpadon.

— Igen, igen — suttogta Fausto, hogy az édesanyja meg ne hallja. — Santarelli, a második drámai szende.

— Milyen csinos — mondotta elismeréssel Vittoria, míg a tanácsos látcsövével figyelte meg legparányibb mozdulatait is. Fausto nem felelt, mert attól tartott, hogy az anyja meghallhatná, de egy pillanatig sem vette le a szemét róla, míg a függöny le nem gördült. Aztán felhasználta a nagy tapsvihár lár-máját s míg anyjának figyelmét ráterelte a függöny előtt hajlongó művészekre, engedelmet kért, hogy visszamehessen a szinpadra, mert a virágajándékokat kell szétosztania a művésznők között. Azzal eltűnt.

— Hová lett Fausto? — kérdezte di Raspino asszony.

— Azonnal visszajön, — válaszolt Vittoria — szükség van most rá odalent. Közben megint elkezdődött a látogatók bucsujárása; mintha a ház összes barátai itt a páholyban adtak volna találkozót. Mikor Roccatella és Loggiani elmentek, a tanár, a fiatal Scarselli gróf és Varrone jöttek fel.

Mialatt Masoni egy lombard románczot énekelt, a közönséget megint az a nagy ünnepi áhitat fogta el, mint a hangverseny kezdetén, de mikor a hárfaszólóra került a sor s a zenekar egy Lohengrin-fantáziát játszott, lassanként nyugtalanság fogta el a nézőteret. Mozogni, fészkelődni kezdtek. A zene már nem tudta lekötöni őket; megelégték s lassanként eltávoztak.

Vittoria éjféltajt meg akarta tudni a hangverseny pénzügyi eredményét. A titkár közölte vele, hogy körülbelül 12.000 lira az összes bevétel, de a hirdetés és egyéb dolgok nagy költségei hat-hétezer lirára apasztják le.

— Olyan kevés? — felelte Vittoria szomorúan.

Sajnálta, hogy sikerének nem nagyobb összeg adja bizonyítékát; a zsugori kormányának, mely csak ezer lirát küldött, meg akarta mutatni, hogy a római hölgyek többet tudnak gyűjteni; azt kívánta volna, hogy tízezer lirával több legyen a jövedelem.

Paolo nagylelkű hangulatban volt és indítványképpen így szólt:

— Majd kiegyenlítjük a különbséget. Én ezer lirát jegyzek, s a ház sok jóbarátja között igazán nem lesz nehéz dolog a kívánt összeget elérni. Az estély műsorczédulájának hátlapjára ráírta: Gyűjtés a capraiai éhezők számára. Paolo Santi: 1000 lira, aztán a tanácsosnak nyújtotta oda, aki ötszáz lirát adott, a tanár ötvenet szánt rá. Végül Vittoriához fordult, s engedelmet kért, hogy lemelessen a földszintre és ott folytathassa a gyűjtést.

Mikor visszatért, négyezer lira volt a gyűjtőiven. Azonfelül Roccatella gróf, mint igazi grandseigneur, lehuzta az ujjáról két nagy briliánszal ékített gyűrűjét és ezekkel a szavakkal adta át:

— Fogja kérem ezt is... nincs szükségem rá.

Mennyit érhetett, ez az ajándék? Talán nyolczkilencszáz lirát. Milyen gyönyörű volt ez a gyűrű ragyogó gyémántjaival. Ha Fendi asszonynak nincs ellenvetése, el lehetne árverezni a jóbarátok között. Ő szívesen venné meg. Meg is egyeztek benne. Vittoriát elkábította ez a siker s a grófnőnek és Elisának valósággal áradozott az örömtől.

— Rómának — mondotta — sokáig emlékeztében marad majd ez az este.

Mikor el akartak menni, di Raspino grófnő nagyon haragudott, mert Fausto nem jött vissza. Azt akarta, hogy lássák, mikor a kocsiján magával viszi. De minden keresés hiábavaló volt. A vigjáték után eltűnt s azóta senki sem látta.

A derék hölgy szidta a bizottságot, a színészeket, akik az ártatlan ifjút elrontották s nem kis fáradságba került, míg el tudták vinni a színházból.

Az ajtóban elváltak. Paolo feleségével és kis leányával zárt párisi kocsijába szállt, mely elé két tüzes fekete ló volt befogva. Fendi és Vittoria is megtalálták sokkal szerényebb külsejű kocsijukat s magukkal vitték di Raspino asszonyt is. Az öreg grófnő rettenetesen haragudott. Fausto szökését semmivel sem lehet menteni.

— Majd kap tőlem, — mondotta — csak jöjjön haza.

Hiába próbálta Vittoria megnyugtadni. A tanácsos hallgatott. Képzeletében ott látta annak az élénk fiatal leánynak képét, akit a fiatalember valószínűleg valamely modern étterem chambre-separéjába vitt el s szemében valami nagy mohóság ragyogott fel, — mert ez olyan vágyakozás volt, amelyet ő sohasem elgithetett ki.

NYOLCZADIK FEJEZET.

A félemeleten, ahol a tanácsos dolgozószobája volt, siri némaság uralkodott s a nagy csendességet még a szolgák járkálása sem zavarta meg. A tanácsos nem birt el semmiféle zajt, ezt a kicsiny és kényelmetlen szobát választotta, hogy teljesen izolálja magát és semmit se halljon, ami körülötte történik.

Ha bezárkózott ebbe a kis irodájába, melyet a súlyos függönyök jóformán teljesen elsötétítettek, senki emberfia nem merte zavarni.

Nagyon puritán külseje volt ennek a dolgozószobának. A fali kárpitot, melynek virágrajza formában és kivitelben falberakást imitált, egyetlen kép diszította. A megfeszített Krisztus egy nagyobb képe volt. A színek az idő annyira megrongálta és elsötétítette, hogy csak a Megváltó meztelen teste domborodott ki belőle; egy szenvedő, meggyötört csontváza, mely első pillanatra gyengédséggel töltötte el az embert. Ez alatt a kép alatt

volt a tanácsos pamlagja, előtte egy széles asztal, rajta könyvek, újságok, számadások és egyéb írárok; néme-lyek rendbe szedve, mások széjjelszórva, mintha csak úgy odaszórták volna őket s arra a kézre várnának, amely összeszedi majd őket. A pamlag egyik oldalán pénzszekrény, a másikon pedig könyvvállvány volt. Azonkívül néhány szék és még egy pamlag volt a szobá-
ban; ezek egyik ablak mellett egy kerek asztalka körül voltak elhelyezve.

Alkonyattájt volt. A sötét függönyök csak a egy gyenge fénysugarat bocsátottak be a szobába. A tanácsos pénztárkönyvekben lapozott, kis czédulá-
kon jegyzeteket csinált, összeadott és az arcza egyre jobban elkomorodott. Végre is félbe kellett szakítania a munkáját, mert nem látott. Felkelt, meggyújtotta a gázlámpát, aztán újra leült, hogy folytassa számadá-
sait. De tekintete mereven tapadt a számokra s még-
sem látta őket, a keze pedig mozdulatlanul pihent a fehér papíron.

Néhány perczig ült ott ily mozdulatlanul, aztán hirtelen összeretent, letette a tollat s az előtte álló
órára nézett s türelmetlenül követte a mutató lassu mozgását. Ez az óra szelid ritmusával gyakran rin-
gatta el vakmerő álmódosai közepette, mikor fel-
idézte a multat, azt a szédítő emelkedést, mely egy-
szerű ciociriai terménykereskedőből egy nagy bank igazgatójává tette meg. S ő folytatni akarta ezt az
emelkedést, mert hisz a Hitelbankot már most is annyira vitte, hogy tulszárnyalta Róma minden kisebb
bankházát s magába is olvasztotta őket. Végül is majd állami bank lesz belőle, épp olyan, mint a német, vagy a
francia bank.

Rövid idő óta azonban az óra titkos bizalmasa lett félelmének; úgy nézett rá, mintha siettetné, hogy
elérkezzék az az óra, mely megszabadítja majd sulyos gondjától. Már vagy egy hete hirt kapott arról, hogy
néhány építőmester, még pedig éppen a bank legnagyobb kliensei, nehézségekkel küzdenek. Igénybe vette az
egész pénzt, mely rendelkezésére állt, most a pénztár már üres volt. Nem lehetett többet kipurélni, nem
lehetett többet megmenteni a veszélyben levők közül.

Kezdetben azt hitte, hogy e kritikus pillanatban majd csak átvergődik s Sabatellitől újabb tőkét kért; mikor ez tudomására adta, hogy nincs több pénze, más
bankokhoz fordult. Ezeket azonban teljesen igénybe vették a saját üzleteik, végül érdeklődött, hogy a
Római bank, egy gazdag pénzintézet hajlandó volna-e segíteni rajta. Most várta a feleletet.

Most aztán észrevette azt a nagy hibát, amelyet elkövettek ő és sokan mások, talán az egész város,
talán az egész Itália.

Arról álmodoztak, hogy város-óriást teremtenek s azt remélték, hogy épp olyan virágzásnak indul majd, mint a császárok idején, hogy az új Itália minden élete
Rómába özönlik majd s népessége jelentékenyen megszaporodik majd. Házakat és palotákat építettek, egész
régi városrészeket bontottak le, de most, hogy a házak-hoz lakókra is lett volna szükségük, az áradat alább-
hagyott, a házak üresen maradtak, az alapítási tőkék nem hoztak kamatot, az óriási vállalkozás balul
ütött ki.

Elfogyott a türelme. Már délfelé járt az idő s még mindig nem kapott feleletet. Az a vágy, hogy élete meg-

megszokásain semmiben se változtasson, arra ösztö-
kélte, hogy felmenjen a lakásába, de egy erősebb érzés visszatartotta. A türelmetlenség volt, mely minden-
áron szabadulni akart a félelemtől, amely fogva tartotta. Különben ha asztalhoz is ült volna, izgalmában egyetlen
falatot sem birt volna legyűrni a torkán.

— Vajjon mit ért el Zarallo? — gondolta magában.
— Bajok volnának talán, vagy azért tartják fel ilyen sokáig a Római bankban, mert a feltételeket beszél-
meg vele.

Idegesen járt fel s alá a szobában, mikor egyszerre kopogtattak.

— Szabad! — kiáltotta s megkönnyebbülten lélegzett fel s Zarallo elé sietett.

— Végre, — mondotta — már kételkedni kezdtem. Feleljen gyorsan, igen vagy nem?

Zarallo sötét arczu, tarfejű kicsiny emberke volt, kicsiny ősz bajuszt viselt és szemei élénken csillogtak. Mindig mosolygós ajkai körül apró éles fogai csillogtak ki.

— Mondja gyorsan, mondja gyorsan... — ismételte Fendi, mikor látta, hogy Zarallo zavarban van.
— Ne gyöjtörjön!

— Nos hát, — felelte nyugodtan — nem értem el semmit.

A tanácsos, mintha villámcsapás érte volna, szinte megkövülten állt.

— Semmit... semmit — dadogta, mintha nem tudná felfogni e szó értelmét.

— Semmit, teljességgel semmit — ismételte a másik, akit ez a balsiker szintén nyugtalanná tett.

— Hát nem magyarázott meg nekik mindent. Nem magyarázta meg nekik, hogy milyen nagy elő-
nyökkel járna ez az üzlet. Hisz csak egyszerű hitel-
átadásról van szó.

— Tudni sem akarnak róla.

— Mihez fogjak hát holnap? — kiáltotta nagy izgalomban a tanácsos. — Ki fog megmenteni.

Zarallo szívesen felelt volna, de nem tudott tanácsot adni.

— S a maga eszessége és ügyessége visszariadt az első tagadó választól? Nem is kísérelte meg, hogy
valamiképpen rábirja őket? Mi hát a maga okossága, ha azt sem tudta megértetni velük, hogy nyomorult zálogleveleikért szinaranyat kapnak. Nem aranyat érnek-e a mi házaink. Nem ér-e aranyat a legelső
építőmesterek váltója, akiknek mindegyike milliókba kerülő épületek tulajdonosa?

— Tanácsos ur, — felelte az újságíró nyugodtan — igazságtalan hozzám. Minden lehető elkövettem, hogy
Rovella belemenjen ilyenfajta üzleti összeköté-
tésbe. Még azzal a lehetőséggel is kecsegtettem, hogy új zálogleveleket bocsátunk ki, még pedig a kormány hozzájárulásával, amelyet majd én valami módon megszerzek. De hajthatatlan maradt.

— Tönkre akarnak hát tenni? Ó de tévednek! Van nekem olyan erőm, amelyet senki sem rabolhat el tőlem.

Ebben a pillanatban végégczikázott az agyán, hogy végszükség esetén a Vatikánhoz fordul majd, mert hisz a Vatikánnak erősen érdekében áll, hogy a bankot fentartsa s a csődben el ne veszítse azt a pénzt, melyet közös vállalkozásokra már odaadott. Erre aztán

Ha fáj a feje

ne tétovázzék, hanem
használgjon azonnal!

Beretvás-pastillát

mely 10 percz alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmu-
lasztja. Ára 1 korona 20 fillér. Orvosok által ajánlva. Készíti

Beretvás Tamás

gyógy-
szerész

Kispesten. Kapható minden gyógyszerárban.
3 doboznál ingyen postai szállítás.

visszatért a nyugalma s elbucsuzott attól az embertől, akinek nem sikerült megtenni neki ezt a szolgálatot. Nagyon hüvösen bucsuzott el tőle, mert úgy érezte, hogy ennek ügyetlensége okozta a balsikert. Zarallo távozott s nyugalma egy pillanatra sem zavarta meg a bankár viselkedésének hirtelen megváltozása, de távozóban, gondolatban megismételte a tanácsos szavait: »Van olyan erőm, amelyet senki sem rabolhat el tőlem«. Mire célzott ezzel? Talán elsiette a dolgot, hogy elhagyta Fendit s átpártolt az ellenfeleihez. Megriadt és elhatározta, hogy Rovellát figyelmezteti majd, hogy vigyázzon, mert a Hitelbank ellenállása esetleg rombadönti a terveit.

(Folytatása következik.)

IRODALOM.

Krúdy Gyula: Puder. Krúdy Gyula sohasem a ma meséit mondja el, még kiváltképpen a mából való történeteiben sem. Ámbár a novella többé-kevésbé mindig emlékezőformájú, Krúdy írói tulajdonságai ezt az emlékszerűséget önkéntelenül is fokozzák elmondásának eszközeiben s ezek leginkább azt az időbeli távolságot hangsúlyozzák, amely a multbéli történés és a jelenben való elmondás között megvan. E távolságon keresztül minden hangosság elcsitul, minden ríktó pretenziósság elhalkul. Ezért illik a cím olyan hozzásimulón e maroknyi szeretetreméltó novellához, melyeket legújabb kötetben bocsátott közre. Szubtilis apró dolgok, szinte atomszerűek, mint a puder szemcséi: selymesek és jólesően, megszépítően lélekbetapadók és illatosak, mint az őszivirágok. A nagy emberi emóciók e távolságon át szép és meghatározó emlékek formálódnak. A lehangosabb helyekről, kéjtanyák tükrösszobáiból és kocsmák ivóiból hoz egy-egy történetet s ezek is, mire az ő elmondásában érnek meg, ugyanilyen halk és halványra szepített emlékek. Milyen szép ez és milyen felemelő — még sokkalta inkább a ma robbanó hangosságában — egy költőlélek ilyen termése, amely a csendesség szépségeit keresi és találja meg. (bl.)

HETI POSTA.

Többeknek. A pozsonyi Schlesinger-szanatórium, mely nemcsak mint gyógyintézet nevezetes, de mint üdülőhely rekonvaleszczenek számára is elsőrangú, nagyon ajánlatos azon gyöngye szervezetük számára, kik e mozgalmasság napok idegromboló hatása alól menekülni, pihenni szeretnének. Az intézet vezetősége minden tekintetben a helyzet magaslatán áll. A jótékony és hazafias kötelességteljesítés terén is. A mozgósítás első napjai óta az intézet állandóan ötven családot lát el ebéddel. Felajánlott továbbá tizenkét szabadhelyet, ápolást, gyógykezelést sebesült katonatisztek számára. Az őszi hónapokban különösen kellemes és erősítő a mély uti levegő Pozsonyban. És kábitó a csendesség.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Háboru van a Medgyaszay-kabarében egész este a szinpadon. A mi humor, ötlet és tréfa a háboru mögött rejlik, ellenségeinknek szatírával való kifigurázása, az mind benne van a kabaré műsorában, amelyet estéről-estére telt ház néz végig.

A Rózsa szücs-áruháza is megtalálta a módját annak, hogy a társadalom jótékony munkájában résztvegyen, szabadalmazott szőrmecsuklódődket készít és hazafias áldozatkészséggel minden haszon nélkül, önköltségi árban hozza forgalomba. Ezek a csuklómelegítők nagy hasznosságuk mellett sokkal gyorsabban állíthatók elő, mint a kötött érmelegítők. Érdeklődőknek készséggel ad felvilágosítást a cég (Andrássy-ut 29.) posta útján is.

Fejfájás kinozza ??? akkor sürgősen szedjen Beretváspasztillát. E készítmény elsőrangú klinikai észlelések szerint teljesen ártalmatlan, mert sem a szívre, sem a vérkeringésre, sem a gyomorra károsan nem hat. Hatása gyors, megbízható és a legmakacsabb fejfájásokat is radikálisan megszünteti. Minden gyógyszerárban és drogueriában kapható.

A nő szépség titka, hogy a toilette-asztalról ne hiányozzanak a hírneves Krieger-féle Akácia-szépítőszerek, mint a páratlan akácia-arczkenőcs, akácia-puder és akácia-szappan, amelyek kaphatók a Krieger-gyógyszertárban, Budapest, Kálvin-tér (Baross-utca sarok). Postai szétküldés naponta.

Hátgerinczét, idegeit óvja, környezetének idegeit kiméli, ha az új »Berson« gummisarkon jár. Vásárlásnál kérje kifejezetten az új »Berson« gummisarkot, amely aranydobozba van csomagolva.

DR. SCHLESINGER SZANATÓRIUM POZSONYBAN.

A vasúti forgalom újra megnyitásával félhívjuk a nagyközönség figyelmét a régi jóhírnevű

SCHLESINGER SZANATÓRIUMRA POZSONYBAN

Ez az intézet a háborus idők beálltával sem szünetelt és most is állandóan működésben van a régi kipróbált orvosi erővel és ápoló személyzettel. — Az ellátás is a régi, figyelmes, gondos és az árak a megsúlyosodott idők dacára sem drágábbak, mint azelőtt.

Tessék prospektust kérni

NŐ

A Pozsonyi Kereskedelmi és Iparkamarától fenntartott nyilvános, három évfolyamu

felső kereskedelmi iskola Pozsonyban

Érettségi vizsgálat. — Állásközvetítés. — Internátus. — Értékesítőt kívánatra küld: az igazgatóság.

MEDGYASZAY KABARÉJA

KEZDETE: MODERN SZINPAD KEZDETE: 10 órakor 10 órakor VI., ANDRÁSSY-UT 69. SZÁM. - TELEFONSZÁM 93-16.

A Grániczon. Pufi és a háboru. Kávéházi vezérkar. Gloire. Szegény Petár. Nikita hadakozik stb. stb.

MÉRSÉKELT HELYÁRAK!

Varrógép

BAUMGARTEN FERENCZ BUDAPEST, V., RÓZSA-U. 27.

vásárlás előtt kérje árjegyzékemet! Csak a legjobb gyártmányokat tartom raktáron és átvéve jó árára mellett szállítok kényelmes részletfizetéssel is.

Pannónia-szálloda

Budapest, Rákóczi-ut 7. szám.

A Nemzeti Színház mellett.